

Utdrag ur verklighetsromanen **Psykopaterna**

av **Trygve Bång**

– Välkommen, säger hon. Jag får den vanliga hårda kramen i hans åsyn. Han ser mig forskande i ögonen, tar tyst i hand, slaget är halvfast. Händerna är smala och fingrarna långa. Han är bara ett par centimeter längre än Elisabet. Kroppsbyggnaden är normal och ansiktsfärgen frisk. När vi går in i ljuset ser jag att skjortan är blårutig och öppen i halsen. Ovanför sitter ett glest hakskägg. Han är flintskallig med lite hår över öronen. Glasögonen är modernt elliptiska. Inne i salen sitter alla fyra barnen. Tre söner och en dotter. Det skiljer tjugo år mellan den äldste och den yngste. De hälsar artigt och säger sina namn. Mellanpojken har sin sambo och sin lilla baby med sig. Den yngste bor fortfarande hemma. Äldste sonen har köpt en gård i närheten av Slutarp och skall bosätta sig där med sin familj.

Elisabet har dukat upp en läcker buffé. Under måltiden talas mest om väder och om andra vardagligheter. Efter måltiden ursäktar sig barnen och drar sig upp på ovanvåningen. Elisabet dukar av och rumsterar i köket.

– Nu vill ni väl ha kaffe. Här finns konjak, whisky och likör, säger hon. Ta för er. Nu skall ni få va lite ostörda en stund så ni kan lära känna varandra.

Karl och jag sitter ensamma mitt emot varandra i två bekväma fåtöljer. Är kvällen regisserad på förhand? Men vilket är syftet i så fall? Att Lindqvists behöver vänner och bundsförvanter förstår jag, men det finns kanske andra skäl också. Jag kom att tänka på vad tingsrätten skrev i domen:

”Karl Lindqvist är ingen spontan människa. Allt var genomtänkt när han började med något nytt. Han var ute efter det optimala resultatet oavsett om det gällde ett skogsprojekt eller en anlagd brand. Han erkände vid ett tillfälle att han misslyckats med en eldsvåda. Ladan han tänt på hade inte brunnit ner.”

Han bryter mina tankar med en oväntad fråga:

– Är du ekonomiskt oberoende?

I stället för att svara ställer jag en motfråga:

– Hur har du det på fängelset? frågar jag.

– De första åren var hemska, men nu går det bättre. Jag är positivt särbehandlad och den ende av internerna, som får vistas utanför den inre skyddszonen. Jag sköter trädgården. Fördelen är att jag får vara ute mycket. Dom säger att jag har gröna fingrar och det stämmer nog. Nu ser jag fram mot våren, då har jag en fin tid. I fängelset är jag en solitär som inte ingår i några gäng eller kottierier.

Han lyfter upp en stor Ica-kasse och tar upp ett par proppfulla A 4-pärmar.

– Här har du mitt liv, säger han. Allt om Karl Lindqvist från fyra års ålder. Han tittar skarpt på mig för att se om jag förstår vilken guldgruva som står framför mig. Jag förstår att det är en förmån att bara få

hålla i pärnarna och se på innehållsförteckningen. Sidorna är datautskrivna. Jag får bläddra i cirka tio sekunder innan han bestämt tar pärmen ifrån mig.

– Mina skrivelser räknas som arbete. Tur att direktören ser det så. Det kanske beror på att han är humanist. Kanske blir detta en bok någon gång? Jag har sett att du själv skriver.

Ler han? Vet han något om mina bokplaner? Men den tanken slår jag bort. Det måste vara en ren slump att han nämner detta. Han har förstås kollat mig på nätet. Han har kommit i gång nu och samtalet övergår mer och mer till en monolog. Ibland sticker jag in en fråga.

– Jag är både intellektuell och praktisk, säger han. Det är inte så vanligt. Oftast är man väl antingen det ena eller det andra.

Jag tänker på att han är fil lic i statskunskap, har haft lektorstjänster och undervisat i samhällskunskap. Dessutom är han en omvittnat skicklig skogsman, som drivit Slutarp med moderna metoder.

– Eksjömaffian var bara ute efter att sätta dit mig, säger han plötsligt.

– Eksjömaffian?

– Åklagaren och domstolen i Eksjö. De hade gaddat ihop sig. De kom fram till att jag i juridisk mening var frisk när jag i verkligheten var fruktansvärt sjuk. Jag behandlades respektlöst och var dömd på förhand. De försökte inte förstå orsaken till det jag gjort. De skulle få mig i fängelse, jag skulle inte få psykiatrisk vård, som jag behövde. Ingen människa kan förstå hur sjuk jag var på den tiden. Vissa dagar gick jag som en robot. Jag kunde inte ansvara för mina handlingar när dåden utfördes.

Vad som hänt är djupt tragiskt. Men ansvaret vilar inte på mig. Jag gjorde mitt yttersta för att skrika på hjälp. Jag styrdes av inre tvång och hade inget val. Rösterna sa åt mig vad jag skulle göra.

– Är du frisk nu?

Han verkar inte höra frågan.

– Rune dödade jag i full förvirring. Med hans arma syster var det annorlunda. Henne sköt jag i desperation för att till varje pris undkomma. Eld har varit den röda tråden i mitt liv. Det är djupt komplext. Eld är rening och vapen mot skuld och död.

Han ser ut genom fönstret ut mot mörkret. Jag vet inte om han tar notis om mig längre. Han tar en djup klunk av whiskyn.

– När jag höll på att mista en människa som stod mig nära brände jag upp något. Det mönstret har följt mig. Ångesten lättade när elden flammade upp. Annars hade jag väl inte fortsatt? Jag var alltid rationell när jag befann mig i er värld så att säga. Jag kommer inte ihåg när jag tänkte på. Jag var själv övertygad om min oskuld. Händelserna under mina överkliga perioder minns jag bara som drömmar. Jag trodde att vansinnigheterna aldrig hänt. Ibland under nattens vargtimmar anade jag sanningen. Jag låg som i dvala och tillhörde ingen av mina två världar. Jag befann mig i nyckelhålet mellan dem och tittade in i båda. Det jag såg var så hemskt att jag förträngde det. Först under senare tid har jag kunnat plocka fram minnena från den där förfärliga tiden. Jag har haft psykologsamtal nästan varje dag under de senaste åren. De har hjälpt mig att förstå mig själv.

– Tro inte att jag säger det av stolthet, viskar han. Men jag är unik, ett fall för världslitteraturen.

– Vad tror du om dina chanser att bli frigiven, frågar jag.

– Det kan komma ett besked om nåd om ett par år, säger han. Men problemet är att ingen hittills vågat ta beslutet. Risken är ju att det kan bli fler bränder om jag kommer ut, säger han. Det finns ju inga garantier för att det inte kan ske.

Han tittar noga på mig för att se om jag fattat den ironiska poängen.

– När jag frigges har jag kanske tio år kvar att leva. De åren vill jag leva i lugn och ro här på Slutarp, lära känna mina barn och barnbarn och försöka glömma allt det mörka.

Han ger ett lugnt och sympatiskt intryck. Hade vi av en slump stött på varandra i en väntsal eller tågkupé och suttit och pratat en stund kunde jag ha tagit honom för en stillsam 64-årig kamrer som just fått garantipension.

– Och Elisabet tar emot dig?

– Det gör hon säkert.

– Vad tror du folk i bygden tycker om att du bosätter dig här igen?

– Det är inte mitt problem. Jag förstår att dom kan vara oroliga men jag har avtjänat mitt straff. I lagens mening är jag som vilken medborgare som helst.

När jag vänder om mig ser jag att hon står i dörren med ett glas i handen. Har hon hört alltihop?

– Nu skall ni få sällskap, säger hon, jag tar mig ett glas likör. Hur var det på informationsmötet Bert? Jag berättar vad som hänt. När jag redogör för de två männens uttalanden säger hon:

– Jaha, det var väntat, Karl Olofsson och Gunnar Karlsson. De tillhör de värsta, men det finns fler.

Hon lägger armarna i kors över bröstet. Men det är Lönnblad jag är mest förbannad på. Han går andras ärenden, men har ingen egen mening. Karl har skött sina permissioner perfekt, men det tar man inte hänsyn till.

– Men kan man inte förstå att folket i bygden är oroliga för att det skall bli nya bränder?

– Jo, man måste ta människors oro på allvar, men det är ingen fara längre. Karl är frisk nu. Han gör inte en fluga förnär. Och var skulle han ta vägen om inte vi tog emot honom? Vi har funderat på att flytta härifrån till en annan del av landet, men det skulle inte dröja länge förrän folk hade tagit reda på vår historia. Då skulle vi få börja om från början. Här vet alla vad som hänt. Det kan inte bli värre. Om det inte händer något lugnar folk ner sig så småningom.

– Och barnbarnen skall gå i skolan här, sa jag. Är ni inte oroliga för att de blir mobbade?

– Det kommer jag inte att tolerera i så fall, sa Elisabet. Vi får ta problemen som dom kommer.

Karl sa inget, men instämde med en nick.

Det hade blivit sent när jag körde tillbaka till pensionatet den kvällen. Jag var ensam på vägarna och bilen styrdes nästan av sig själv. Jag flöt upp från tankevärlden då och då och konstaterade att jag kört ett långt stycke utan att ens noterat vad jag passerat. Det var synd för strålkastarna lyste upp ett vackert snölandskap. Lindqvists har naturligtvis en strategi, tänkte jag. Den verkade gälla hela familjen. Vad var avsikten med kvällens möte? Kanske att jag skulle få en positiv uppfattning om Karl som person?

Var han nu en vanlig människa som varit mycket sjuk men som blivit frisk och numera var helt ofarlig? På eftermiddagen innan jag kom hade hon kanske sagt till honom:

– Prata nu och var öppen mot Bert, han kan bli en viktig vän för oss. Folk har förtroende för honom. Framförallt var jag förvånad över Elisabets stenhårda beslutsamhet när det gällde att ta hem Karl till Slutarp. Han som under så många år orsakat familjen lidande och vånda. Ljugit och svikit. Han hade själv sagt att han hade haft friska perioder under pyromantiden. Hade han inte ljugit då också? Men å andra sidan hade hon svikit honom med sin otrohet och låtit Karl vara i ovisshet om detta i flera år. Mot Elisabet hade han vänt andra kinden till. Elisabet var kanske den första människa som Karl öppnat sitt hjärta för? Han trodde kanske att han var lika älskad tillbaka tills han av en slump fick veta att han levt med en otrogen hustru. Hade mordet och bränderna varit en hämnd för detta? Försökte Elisabet sona en skuld genom att ta honom tillbaka? Fanns det några vinnare i det läge som skulle uppstå om han kom hem och bosatte sig på Slutarp? Inte i det scenario som verkade mest realistiskt. Folk i bygden skulle få leva i oro och ängslan och familjen Lindqvist skulle sluta sig samman och bli isolerade. Vem skulle vilja umgås med dem? Skulle någon prata med honom, vara vänlig mot honom? Dessutom var det märkligt att ett par av barnen med familjer ville bosätta sig i närheten. Inget förenar som yttre fiender, tänkte jag. Men det är ändå så att den som har mest att vinna är Karl. När han en gång frigges från fängelset kommer han hem till en ombonad miljö omgiven av familjen. Men kan de någonsin förlåta honom? Kan de någonsin lita på honom igen? Kan han lita på Elisabet? Frågorna var många och svaren få.

Vilken soppa jag hade hamnat i. Tankarna flög och for. Fullmånen lyste upp rummet genom gardinen. Jag sover på saken var det sista jag tänkte innan jag somnade.